

บันทึก

เรื่อง การตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์

(กรณีการให้ความยินยอมในการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

กรมประชาสงเคราะห์ได้มีหนังสือด่วนมาก ที่ มท.๐๗๐๖/๑๔๘๘๓ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๐ ขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายว่า การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๕๙๘/๒๒ บัญญัติให้ผู้รับผิตชอบของสถานพยาบาลหรือสถาบัน ซึ่งทางราชการหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรับรองในการจัดตั้งขึ้นเพื่อรับเลี้ยงดูเด็ก หรือบุคคลผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็ก ที่ถูกทอดทิ้งให้อยู่ในความอุปการะดูแลของสถานพยาบาล สถาบันหรือของบุคคลดังกล่าว แล้วแต่กรณี มาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี มีอำนาจให้ความยินยอมในการจดทะเบียนมอบผู้เยาว์ที่อยู่ในความดูแลให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่ผู้ขออุปการะได้นั้น การขอให้ศาลสั่งถอนอำนาจปกครองของบิดามารดาผู้เยาว์และตั้งผู้ปกครองขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพื่อป้องกันการใช้อำนาจปกครองซ้อนกับบิดามารดาของผู้เยาว์ จะยังเป็นการจำเป็นอยู่ อีกเพียงใดหรือไม่ ซึ่งกรมอัยการได้มีหนังสือแจ้งให้กรมประชาสงเคราะห์ทราบแล้วว่า ไม่เป็นการจำเป็นที่จะต้องกระทำเช่นนั้นอีก แต่กรมประชาสงเคราะห์เห็นว่า น่าจะยังเป็นการจำเป็นอยู่ เพราะการติดตามใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาของผู้เยาว์ย่อมต้องมีอยู่ตราบเท่าที่ยังไม่ได้ถูกศาลสั่งถอนอำนาจปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว และฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมประชาสงเคราะห์ และกรมอัยการ) แล้ว เห็นว่าบทบัญญัติในมาตรา ๑๕๙๘/๒๒^๑ ได้กำหนดไว้แจ้งชัดว่าอำนาจในการให้ความยินยอมจดทะเบียนมอบผู้เยาว์ที่ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถานพยาบาลหรือสถาบัน ซึ่งทางราชการหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรับรองในการจัดตั้งขึ้นเพื่อรับเลี้ยงดู

^๑ มาตรา ๑๕๙๘/๒๒ ในกรณีที่ผู้เยาว์ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถานพยาบาลหรือสถาบันซึ่งทางราชการหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรับรองในการจัดตั้งขึ้นเพื่อรับเลี้ยงดูเด็ก หรืออยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของบุคคลใดมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี การรับบุตรบุญธรรมให้กระทำโดยได้รับความยินยอมของผู้รับผิตชอบในกิจการสถานพยาบาลหรือสถาบัน หรือของบุคคลดังกล่าว และมีให้นามตรา ๑๕๙๘/๒๑ มาใช้บังคับ

ในกรณีที่มีการปฏิเสธไม่ให้ความยินยอมโดยไร้เหตุผลและการปฏิเสธนั้นเป็นปฏิปักษ์อย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ความเจริญ หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ อัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมก็ได้

เด็กเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีหรืออยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของบุคคลใดมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อุปการะนั้น เป็นอำนาจของผู้รับผิตชอบในกิจการของสถานพยาบาลหรือสถาบันฯ หรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ที่ถูกทอดทิ้ง ไม่ว่าบิดาหรือมารดาของผู้เยาว์ที่ถูกทอดทิ้งนั้นจะยังมีชีวิตอยู่หรือจะถูกถอนอำนาจปกครองแล้วหรือไม่ก็ตาม อำนาจการให้ความยินยอมดังกล่าวตามมาตรา ๑๕๔๘/๒๒ เป็นอำนาจพิเศษที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้แตกต่างหากจากการใช้อำนาจปกครองโดยทั่วไป ฉะนั้น อำนาจให้ความยินยอมของผู้รับผิตชอบในกิจการของสถานพยาบาลหรือสถาบันฯ หรือบุคคลที่รับดูแลเด็กที่ถูกทอดทิ้งนั้น จึงเป็นอำนาจที่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อการให้ความยินยอมของผู้รับผิตชอบในกิจการของสถานพยาบาลหรือสถาบันฯ ดังกล่าว หรือของบุคคลผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ที่ถูกทอดทิ้งนั้น เป็นการให้ความยินยอมโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว การจดทะเบียนรับเด็กที่ถูกทอดทิ้งเป็นบุตรบุญธรรมที่กระทำโดยความยินยอมของบุคคลดังกล่าวนี้จึงมีผลสมบูรณ์

สำหรับปัญหาซึ่งกรมประชาสงเคราะห์มีข้อสงสัยว่า อำนาจการให้ความยินยอมของผู้รับผิตชอบในสถานพยาบาลหรือสถาบันฯ หรือของบุคคลซึ่งได้อุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ที่ถูกทอดทิ้งจะเข้าซ้อนกับการใช้อำนาจปกครองของบิดามารดาของผู้เยาว์หรือไม่นั้น เห็นว่าอำนาจดังกล่าวไม่ซ้ำซ้อนกัน เพราะฝ่ายใดจะเป็นฝ่ายมีอำนาจให้ความยินยอมนั้น ย่อมต้องขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงว่าผู้เยาว์นั้นได้ถูกทอดทิ้งมาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีแล้วหรือไม่ หากข้อเท็จจริงไม่อาจถือว่าผู้เยาว์ถูกทอดทิ้ง อำนาจในการให้ความยินยอมในการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมก็คงเป็นของบิดามารดาของผู้เยาว์ตามนัยของมาตรา ๑๕๔๘/๒๑^๒ และนอกจากนั้น เมื่อได้มีการรับผู้เยาว์เป็นบุตรธรรมโดยได้รับความยินยอมของผู้รับผิตชอบในสถานพยาบาลหรือสถาบันฯ หรือของบุคคลซึ่งได้อุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ที่ถูกทอดทิ้งดังกล่าวแล้ว การเลิกรับบุตรบุญธรรมในขณะที่ยังเป็นผู้เยาว์อยู่ จะกระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งศาลตามมาตรา ๑๕๔๘/๓๑^๓ วรรคสามเท่านั้น โดยบิดามารดาของผู้เยาว์ไม่มีสิทธิในการให้ความยินยอมในการเลิกรับบุตรบุญธรรมแต่อย่างใด

^๒ มาตรา ๑๕๔๘/๒๑ การรับบุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นบุตรบุญธรรมจะทำได้เมื่อได้รับความยินยอมของบิดาหรือมารดาของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครอง ต้องได้รับความยินยอมของบิดาหรือมารดาผู้มีอำนาจปกครองที่ยังมีชีวิตอยู่

ถ้าไม่มีบุคคลผู้ให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่ไม่สามารถแสดงเจตนาให้ความยินยอมได้ หรือไม่ให้ความยินยอม และการปฏิเสธไม่ให้ความยินยอมนั้นเป็นไปโดยไร้เหตุผลและเป็นปฏิปักษ์อย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ความเจริญ หรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ ผู้แทนโดยชอบธรรมหรืออัยการจะต้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมก็ได้

^๓ มาตรา ๑๕๔๘/๓๑ ๑ล๑

๑ล๑

ในกรณีที่รับผู้เยาว์เป็นบุตรธรรมโดยคำสั่งศาลตามมาตรา ๑๕๔๘/๒๑ วรรคสอง หรือมาตรา ๑๕๔๘/๒๒ วรรคสอง หรือในกรณีที่รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมโดยได้รับความยินยอมของผู้รับผิตชอบในกิจการสถานพยาบาลหรือสถาบันฯ หรือของผู้ที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กตามมาตรา ๑๕๔๘/๒๒ วรรคหนึ่ง ถ้าผู้เยาว์นั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะ การเลิกรับบุตรบุญธรรมให้กระทำได้อีกเมื่อมีคำสั่งศาล โดยคำร้องขอของผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการ

๑ล๑

๑ล๑

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๖) จึงเห็นว่า การขอให้ศาลสั่งถอนอำนาจปกครองของบิดามารดาของผู้เยาว์ที่ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถานพยาบาลหรือสถาบันฯ หรือบุคคลดังกล่าวมาแล้วและตั้งผู้ปกครองขึ้นใหม่ จึงไม่เป็นการจำเป็นสำหรับกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้เยาว์นั้นได้ถูกทอดทิ้งให้อยู่ในความอุปการะดูแลของสถานพยาบาล สถาบันฯ หรือของบุคคลใดมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี

(ลงชื่อ) ส. โหตระกิตย์

(นายสมภพ โหตระกิตย์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เมษายน ๒๕๖๐